

Doç. Dr. A. İnci SÖKMEN

Global Savunma Yazarı

Karayipler Bölgesi ve Çin'in Nüfuz Politikaları

Harita 1-Karayipler Bölgesi ve Karayipler Denizi

Barbados, Grenada, Trinidad ve Tobago) yer almaktadır. Aşağıdaki harita görüldüğü gibi Karayipler denizi ile Meksika Körfezini bağlayan Yukatan Kanalı ABD'nin ihracatının % 45 civarının gerçekleştiği, Florida Boğazı ise her gün 300 ton petrolün Amerika'dan dünyaya gönderildiği önemli ticaret noktalarıdır. Küba'nın her iki tarafında yer alan bu ticari ve enerji noktaları, Rusya'nın neden Küba'da askeri üs açmak istediği ve Çin'in ekonomik ve askeri anlamda varlığını arttırmasının önemli nedenlerinden biridir. Yine harita da Küba ile Dominik Cumhuriyeti arasında Winward Geçşi, Atlantik kıyıları ile Panama kanalını ve Pasifik Okyanusunu bağlayan, Amerikan donanması için, Rusya donanmasının Karadeniz'de Azak denizi, Çin için Tayvan Boğazı benzeri hayati bir alanını oluşturmaktadır. Bu bölgenin rakiplerinin kontrolüne geçmesi Amerika için ciddi bir güvenlik zaafiyeti olarak algılanmaktadır. Dominik Cumhuriyeti ile Porto Riko arasındaki Mona Geçşi de Panama kanalının askeri açıdan savunulması için önemli bir stratejik alan görülmektedir. Bu geçide yakın La Orchila adasına Rusya 2018'de askeri üs kurmak ve nükleer silahlar yerleştirmek istediği bir planı basına sunmuştu.

//

2013'TE ÇİN KOMÜNİST PARTİSİNİN BAŞINA GEÇEN Xİ JİNPİNG İLK NÜFUZ ALANINI GENİŞLETME HEDEFİ OLARAK KARAYİPLER VE LATİN AMERİKA BÖLGESİNİ BELİRTMİŞTİR. EKONOMİK AÇIDAN GERİ KALMIŞ VE ABD TARAFINDAN İHMAL EDİLEN BÖLGEDE BOŞLUĞU, JEOKONOMİK YATIRIM ARAÇLARI OLARAK UCUZ KREDİLER VE ALT YAPI PROJELERİ İLE HIZLICA DOLDURAN ÇİN, ASKERİ ANLAMDA DA SİLAH SATARAK VE EĞİTİM VEREREK YER ALMAKTADIR. KENDİ BÖLGESİNDE KOMŞULARI İLE ABD'NİN KURDUĞU İLİŞKİNİN AYNISINI KARAYİPLER BÖLGESİNDE ÇİN ADA DEVLETLERİ İLE GELİŞTİREREK ABD İLE ARASINDAKİ GÜÇ DAĞILIMINI EŞİTLEDİĞİNİ BELİRTMEKTEDİR.

Batı basınında ve ülkemizde Güney Çin Denizi ve Doğu Çin Denizi, bu bölgedeki adalar, Japonya ve Güney Kore'de Amerikan askeri varlığı ile Çin'in çevrelendiği ve Asya'da liderlik konusunda engelleneceği yazılsa da dünya haritasının bir kısmının kapatılarak olaylara bakılmasındaki eksiklikler analizleri yetersiz kılabilir. 2013'te Çin Komünist Partisinin başına geçen Xi Jinping ilk nüfuz alanını genişletme hedefi olarak Karayipler ve Latin Amerika bölgesini belirtmiştir. Ekonomik açıdan geri kalmış ve ABD tarafından ihmal edilen bölgede boşluğu, jeoe-

rayipler bölgesinde Çin ada devletleri ile geliştirerek ABD ile arasındaki güç dağılımını eşitlediğini belirtmektedir. Ekonomik teşvikler içerisinde liman ve havalimanı alt yapılarını güçlendirmek birincil öncelikli olarak yer alırken, Bir Yol Bir Kuşak projesine (BRI) de bölge ülkelerinin çoğunluğu katılım sağlayacağını belirtmiştir. Bu limanlar ve hava yolları sadece ticaret amaçlı değil Çin ordusunun da kullanabileceği askeri amaçlı noktalar olarak değerlendirilmektedir. Aşağıdaki haritalarda bölgede BRI projesine katılan ülkeler ile Çin'in finansal destek sağladığı ülkeler

ekonomik yatırım araçları olarak ucuz krediler ve alt yapı projeleri ile hızlıca dolduran Çin, askeri anlamda da silah satarak ve eğitim vererek yer almaktadır. Kendi bölgesinde komşuları ile ABD'nin kurduğu ilişkinin aynısını Ka-

ve harcama miktarlarını görmek mümkündür.

Harita 2 – Orta Amerika ve Karayipler Bölgesinde Bir Yol Bir Kuşak Projesine Katılan Ülkeler

//

KARAYİP BÖLGESİNDE ÇİN'İN ÖNE ÇIKAN ÜLKELERİNDE İLK KÜBA GÖRÜLMEKTEDİR. KOMÜNİST İDEOLOJİ ANLAMINDA KÜBA İLE YAKIN DİYALOG HALİNDE BULUNAN ÇİN, EKONOMİK, TEKNOLOJİK VE ASKERİ ANLAMDA KÜBA'YA CİDDİ DESTEK SAĞLAMAKTADIR. ORTAK BİYOTEKNOLOJİ ÇALIŞMALARI SAĞLIK ALANINDA SÜRDÜRÜLMEKTEDİR. ŞU AN KÜBA'DA KULLANILAN İNTERNET SAĞLAYICISI ÇİN'İN KONTROLÜNDEDİR.

Harita 3 - Çin'in Karayipler Bölgesindeki Yatırımları

Bölgede bağımsız devletler; Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago yer alırken, ABD, İngiltere, Hollanda Krallığı, Fransa, Kolombiya yönetimlerine ait adalar bulunmaktadır. Kırk dört milyon civarında toplam nüfusa sahip adalar içerisinde on bir milyon nüfusla üç ada Küba, Haiti ve Dominik Cumhuriyeti yer almaktadır. Bağımsız devletlerle hızlıca ekonomik, askeri ve teknolojik ilişkiler geliştiren Çin jeopolitik hedeflerine ulaşmak için bölgedeki nüfuzunu arttırmıştır. Karayip bölgesinde

Çin'in öne çıkan ülkelerinde ilk Küba görülmektedir. Komünist İdeoloji anlamında Küba ile yakın diyalog halinde bulunan Çin, ekonomik, teknolojik ve askeri anlamda Küba'ya ciddi destek sağlamaktadır. Ortak biyoteknoloji çalışmaları sağlık alanında sürdürülmektedir. Şu an Küba'da kullanılan internet sağlayıcısı Çin'in kontrolündedir. İletişim altyapısını 5G teknolojisiyle adaya yerleştiren Çin, siber alanda ABD'ye yakın bir noktada istihbarat sağladığı düşünülmektedir. Küba'nın jeopolitik konumu açısından önem taşıyan noktalar, ABD'nin Miami, New Orleans ve Houston ticari limanlarına geçiş imkanı sağlayan bir konumda yer almasıdır. ABD'nin Çin'i kendi yakınındaki adalarda ve Malakka Boğazında engelleyebileceği gibi Çin de Küba üzerinden ABD'yi ticari anlamda engelleyebileceği bir jeopolitik konuma Küba ile ilişkiler aracılığıyla ulaşmıştır. Havana limanı Çin için hem ticari hem askeri açıdan kullanılması düşünülmektedir.

Diğer bir ülke Bahamalıdır. Liman inşası ve turizm yatırımları ile Çin adada Amerikan etkisini azaltmaya çalışmaktadır. Kıyı (off shore) bankacılık sisteminin merkezi olan adada Hong Kong menşeli Çin firmaları yatırım projeleri içerisinde. ABD'ye 55 mil uzaklıktaki Grand Bahama adasında Çin, derin su konteyner limanını inşa etmektedir. Çinli firma Huawei adanın dijital altyapısını güçlendirirken, telekomünikasyon alanında ABD yakın konumundan istihbarat anlamında fayda sağlayabileceği düşünülmüştür. On yılı aşkın süredir adaya Amerika büyükelçi atmadığı için Çin'in Amerika'nın yokluğunda önemli bir ilişki ağı geliştirdiği görülmektedir.

Trinidad ve Tobago, bölgeden 2018 yılında ilk BRI projesine katılacağını bildiren, Çin ile stratejik işbirliği içerisinde olan ülkedir. Ülkede çıkarılan petrol ve doğal gazın alıcısı olan Çin, adanın telekomünikasyon sektöründe Huawei ve ZTE ile geniş bir pazar payına sahiptir. Deniz aşırı Çin diasporasının yerleş-

tiği yerlerden biri olan adada Çinli nüfus kültürel, ticari ve siyasi bağlantıları kolaylaştırmaktadır. Diğer bir ada devleti Guyana'dan da petrol, altın, uranyum ithal eden Çin Huawei ile geniş bir Pazar ağına sahiptir. İngiltere'den bağımsızlık kazanan Guyana'da ana dil İngilizce olarak yarı sosyalist bir rejim hakimdir. Guyana'da köprü, yol, tren yolu inşa eden Çin yine bu bölgeye göç eden Çinli nüfus aracılığı ile yoğun bir stratejik ilişki sürdürebilmektedir.

Covid 19 döneminde Karayip bölgesine her türlü sağlık bilgisi, ekipman ve hastane inşa ederek destek olan Çin

Guyana, Belize, Surinam'dır. Surinam nüfusunun % 10 civarı Çinlidir. Çinliler sürekli toprak ve ev olarak nüfuzlarını adada genişletmeye çalışmaktadır. Devlet destekli bu yayılma siyaseti sonrası adanın adının Suchiname olarak değişebileceğini iddia edenler olmuştur. ABD, Soğuk Savaş'ta demir perde terimini Sovyetler Birliği nüfuz alanı olarak tanımlarken, BRI üyeleri bazında Çin'in nüfuz alanını ipek perde olarak nitelendirmekte ve en büyük endişesi bölgenin Afrika'dan sonra Çin'in nüfuz alanına girmesi gerçekleşmiş gibi gözükmektedir.

olmayı hak kazanmıştır. ABD Monroe doktrini ile Karayipler bölgesinin üçüncü bir ülke tarafından işgal edilmesini yasaklarken Çin'in nüfuz genişletmesi karşısında bölge ülkelerine "ya ABD ya Çin" baskısı uygulayarak kendi yanına çekmeye çalışmaktadır.

Ancak bağımsız bir dış politika izleme talebindeki ülkeler Çin ile ilişkileri düzeltmek amaçlı Tayvan'ı tanıma kararından vazgeçmekte ve Çin'in Tayvan konusundaki hedeflerine daha hızla yaklaşmasını sağlamaktadır. 2007'de Kosta Rika, 2010'da Panama, 2018'de Dominik Cumhuriyeti ve El Salvador, 2021'de Nikaragua Tayvan ile ilişkilerini keserek Çin'e yönelmişlerdir. Nikaragua da Rusya yanlısı Marksist Daniel Ortega rejimine yönelik, Amerika'nın yoğun iktidardan düşürme çabaları sonucunda 2021'de dördüncü kez seçilince radikal karar alıp Çin'e yönelmiş Tayvan'ı tanıma kararından ve Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) üyeliğinden çekilme kararı aldı. Küba, Venezuela ve Rusya, Nikaragua'nın yanında yer alarak desteklediklerini açıkladılar.

Venezuela da aynı faaliyetleri Nicolas Madura hükümetine karşı yapan Amerika, Çin ve Rusya'nın askeri desteğinin Madura hükmetine vermesiyle bu ülkeyi de kaybetti. St Kitts-Nevis, St. Lucia, St. Vincent, Grenadines, Belize ve Haiti halen Tayvan'ı desteklemeye devam etmektedir. Özellikle Haiti Çin ile Tayvan arasında yardım savaşında kalmış Çin bu adaya ciddi nüfuz etmek için birçok ekonomik projeyi destekleme kararı almıştır. Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde aşağıda harita da görüldüğü gibi dokuz ülke Tayvan ile diplomatik ilişki içindedir. Dünya da Tayvan'ı tanıyan ülkelere havuç mantığı ile büyük bir ekonomik destek veren Çin, karşılığında geri adım atmalarını sağlayarak " Tek Çin " politikasını ABD'nin engellemesine rağmen hızla hayata geçirmektedir.

Harita 4- Latin Amerika ve Karayipler Bölgesinde Tayvan'ı Tanıyan Ülkeler

sadece ekonomik anlamda değil sağlık diplomasisi ile de yer almayı başarmıştır. Küba, Jamaika, Bahamalar, Guyana, Trinidad ve Tobago, Antigua ve Barbuda, Barbados, Grenada ve Suriname de açılan Konfüçyüs Enstitüleri ile yumuşak gücünü yaymaya devam etmektedir. Karayip Çinlileri olarak adlandırılan Çinliler bu bölgeye 18. yy ortalarında göç ederek, yoğun şekilde Trinidad ve Tobago, Arthur Chung ve Guyana'da yaşamaktadırlar. Diğer Çin nüfusun yoğun olduğu yerler Küba, Jamaika, Dominik Cumhuriyeti, Fransız

Amerika'nın bu endişesinde Panama'daki Çin yatırımlarının rolü büyüktür. 1940 yılında ABD tarafından Panama'nın Karayip sahilinde bulunan liman şehri Colon'da bir Serbest Ticaret Bölgesi kurmuştur. Bu bölgeye hızlıca hakim olmaya başlayan Çin, Panama hükümeti ile anlaşarak bugünkü ticaretin %40'ında söz sahibi olmuştur. Panama kanalına alternatif, Nikaragua da Grand Nikaragua Kanal projesini inşa eden Çin Atlas okyanusu ile Büyük Okyanusu birbirine bağlayan ikinci su kanalı bölgesinde ciddi bir söz sahibi

COVID 19 DÖNEMİNDE KARAYİP BÖLGESİNE HER TÜRLÜ SAĞLIK BİLGİSİ, EKİPMAN VE HASTANE İNŞA EDEREK DESTEK OLAN ÇİN SADECE EKONOMİK ANLAMDA DEĞİL SAĞLIK DİPLOMASİSİ İLE DE YER ALMAYI BAŞARMIŞTIR. KÜBA, JAMAİKA, BAHAMALAR, GUYANA, TRİNİDAD VE TOBAGO, ANTİGUA VE BARBUDA, BARBADOS, GRENADA VE SURİNAME DE AÇILAN KONFÜÇYÜS ENSTİTÜLERİ İLE YUMUŞAK GÜCÜNÜ YAYMAYA DEVAM ETMEKTEDİR. KARAYİP ÇİNLİLERİ OLARAK ADLANDIRILAN ÇİNLİLER BU BÖLGEYE 18. YY ORTALARINDA GÖÇ EDEREK, YOĞUN ŞEKİLDE TRİNİDAD VE TOBAGO, ARTHUR CHUNG VE GUYANA'DA YAŞAMAKTADIRLAR. DİĞER ÇİN NÜFUSUN YOĞUN OLDUĞU YERLER KÜBA, JAMAİKA, DOMİNİK CUMHURİYETİ, FRANSIZ GUYANA, BELİZE, SURİNAM'DIR. SURİNAM NÜFUSUNUN % 10 CİVARI ÇİNLİDİR. ÇİNLİLER SÜREKLİ TOPRAK VE EV ALARAK NÜFUZLARINI ADADA GENİŞLETMEYE ÇALIŞMAKTADIRLAR. DEVLET DESTEKLİ BU YAYILMA SİYASETİ SONRASI ADANIN ADININ SUCHİNAME OLARAK DEĞİŞEBİLECEĞİNİ İDDİA EDENLER OLMUŞTUR.

Batı kaynaklı yazılarda çoğunlukla ABD stratejisine yer verilirken, Çin 2013'ten beri on senede uyguladığı ABD yakın çevresindeki politikalar göz ardı edilmektedir. Bütünsel olarak bakıldığında yedi kıtanın neredeyse büyük bir kısmına inşa edilmiş Çin ekonomik nüfuz alanı görülebilmektedir. Askeri anlamda ABD'ye yakın bölgelerde hava ve limanlarda Çin varlığı, askeri yardımlar, Çin nüfusunun sayısının yerleşik göçmen olarak adalarda artışı, istihbarat toplama ve haberleşme operasyonlarında bölgeye yakınlık ciddi bir ulusal güvenlik tehdidi olarak ABD önünde

durmaktadır. 5G ve Huawei konusunda yoğun bir karşıt propagandaya rağmen Çin birçok ülkede telekomünikasyon alanında kendi şirketlerini pazar payında ilk üç içine sokmayı başarmıştır. Karayip bölgesinin ulusal ekonomilerinde stratejik sayılan ulaşım altyapı faaliyetleri, telekomünikasyon ve kamu alanlarında ciddi bir Çin ağırlığı görülmektedir. Çevreleme politikasının aşındığı hem Güney Pasifik adalarındaki Çin varlığı ile bariz belirgin hale gelirken, Karayipler ve Latin Amerika'daki varlığı da Amerikan politikalarının zayıf kaldığını göstermektedir.

500
Bin Saat

BAYKAR

BAYRAKTAR TB2 500 BİN SAATİ

Geride Bıraktık